

FEJKSKOLAN

Bilden
Arbetsblad

OM FEJKSKOLAN

Fejkskolan är en kortversion av radioprogrammet Fejk, särskilt anpassad för gymnasieskola och vuxenutbildning.

Vilka roller har tjejer och killar, kvinnor och män, haft i populärkulturen de senaste hundra åren sisådär? Fejkskolan, säsong 4, belyser genushistorien med hjälp av populärkulturens arkiv; film, musik, tidningar, bilder, tv- och radioprogram, från 1920-talet och framåt. På ett bildande och underhållande sätt speglas hur olika kulturyttringar dokumenterat sin samtid – och reflekterat över den. Dessutom gör programledaren Anna Charlotta Gunnarson personliga analyser som åskådliggör hur normerna svängt under de senaste hundra åren. Fejkskolans fjärde säsong består av åtta avsnitt. Till varje avsnitt finns det ett arbetsblad.

1. Rösten	5. Humor
2. Kroppen	6. Allvar
3. Singellivet	7. Bilden
4. Gänget	8. Åldern

Målgrupp

Serien riktar sig särskilt till gymnasiet, men passar även bra för folkhögskola och övrig vuxenutbildning. Serien kopplar till ämnesplanerna i historia, samhällskunskap, naturkunskap, svenska och sociologi. Vissa avsnitt kopplar även till musik, bild och idrott och hälsa. Se exempel på kopplingar till Gy11 längst bak i det här arbetsbladet.

Syfte

Fejkskolans pedagogiska syfte är att skapa förståelse för varför och hur könsdiskriminering kan uppstå genom att belysa genusperspektiv av makt och normer under 1900-talets populärkultur. Tanken är att eleverna ska få verktyg för att göra normmedvetna och normkritiska analyser genom att ta del av Fejkskolan. De tränar även förmågan att förstå och värdera historiebrev och historiemedvetande med fokus på genus, politik, forskning och identitet. Genom att granska historiska källor och normer ur olika perspektiv ställs frågor om förändringsprocesser och historiesyn.

Om arbetsbladen

Arbetsbladen är avsnittspecifika och innehåller faktafrågor, diskussionsfrågor och fördjupningsuppgifter. Uppgifterna är kopplade till de centrala frågeställningarna i respektive avsnitt, med fokus på analys av olika perspektiv. I varje arbetsblad finns en ordlista med relevanta begrepp. Dessa kan vara bra att diskutera innan ni lyssnar på avsnittet, dels för att skapa förförståelse för innehållet och dels för att på så sätt skapa en gemensam ingång till avsnittet. Dessa kan också vara bra för att repetera avsnittets centrala innehåll.

Förslag på frågor som passar till alla avsnitt

- Vad handlar avsnittet om? Sammanfatta med egna ord.
- Vilka historiska genusnormer vill avsnittet synliggöra? Försök att presentera några insikter och/eller slutsatser i avsnittet.
- Vilka röster och intressen kommer till tals i avsnittet?
I varje avsnitt finns en expert på temat som intervjuas. Vem är det? Skaffa en fördjupad bild av denne och försök relatera expertens kunskaper till avsnittets innehåll.
- Allt kan inte få plats i ett avsnitt på cirka tio minuter. Reflektera över om det finns några tysta och frånvarande röster i avsnittet, som skulle kunna förändra förståelsen av innehållet om de blev hörda.
- Formulera dina egna tankar kring avsnittets tema. Presentera dina egna åsikter och reflektioner.
(Frågorna är inspirerade av artikeln [Genusvetenskapens pedagogik utvecklar inlevelseförmågan](#), Skolverket.)

BILDEN - ARBETSBLAD

Längd: 11:49

Ämneskopplingar: Historia, samhällskunskap, bild och sociologi, även till viss del svenska.

Ord och begrepp: *normer, jämställdhet, fotokonst, pressbild, tidningsbild, krigsfotograf, reklambilder*

Om avsnittet

Fejkskolan tittar på varför det tar 76 år innan en kvinna kammar hem priset Årets bild. Vem har dokumenterat och gett oss perspektiv på världen och varför har så få kvinnor skickats till fronten med kameran runt halsen? Och vilken roll spelar gitarren på kända rockfoton och hur vände reklamvärlden normerna runt rakhyveln till sin egen fördel?

Förslag på samtalsfrågor

1. Vad får du veta om den prestigefyllda tävlingen Årets bild? Vad är det för en tävling? Vems bilder har lyfts fram och hyllats?
2. Hur länge tog det innan en kvinna vann Årets bild? Vilka förklaringar ges till att det dröjde så länge?
3. I Sverige upptäckte juryn för Årets bild år 2000 att flera av de manliga pristagarna lämnat in sina foton under kvinnlig pseudonym. Vilken anledning kan de ha haft?
4. ”Kvinnor finns, men det är inte dem man minns”, säger Anna Charlotta Gunnarson som en kommentar till att etnologen Eva Dahlman säger i avsnittet att det fanns många kända kvinnliga fotografer redan på 1800-talet. Vad menar hon med det uttalandet?
5. I programmet diskuteras olika förutsättningar för kvinnliga och manliga pressfotografer, bl.a. föräldraskapet. Varför värderades killarnas föräldraskap annorlunda? Hur?
6. ”Hur kunde du göra det, André Agassi?” Tennis spelaren André Agassi skapade rubriker i Aftonbladet 1993. Vad hade han gjort?
7. Förklara uttrycket ”att sälja grej med tjej”. Ge exempel på reklambilder som säljer grej med tjej.
8. Gitarren nämns i avsnittet - som ett instrument för vem? Hur har den normen formats?

9. I avsnittet omnämns en lista över de bästa gitarristerna i musiktidningen Rolling Stone (från 2015). Hur många kvinnliga gitarrister fanns med på listan? Hur ser liknande listor ut i dag?
10. Hur har bilden av vilka som är typiska krigsfotografer, gitarrister, sångerskor och fotomodeller formats och hur hänger det ihop med bildhistoria och historieskrivning? Försök formulera en kort, sammanfattande förklaring.

Förslag på arbetsuppgifter

- A. Titta på bilder av kvinnor och män bland de bilder som vunnit Årets Bild genom tiderna.
 - a. Möter vi deras blickar?
 - b. Från vilket perspektiv är bilderna tagna?
 - c. Får vi veta namnet på personerna på fotografierna?
 - d. Vilken analys gör du av detta?
- B. I fotovärlden görs det skillnad på pressbilder och fotokonst. Om fotografen har valt en ovanlig vinkel eller ett annorlunda objekt så har bilden hamnat i konst kategorin. Vad kan denna uppdelning ha spelat för roll för kvinnor för att bli erkända som fotografer?
- C. Hur poserar kvinnor och män i gamla veckotidningar jämfört med i dag? Bildgoogla och jämför både reklam och idolporträtt, hemma hos-skildringar och vimmelbilder. Du kan även välja att titta på gamla filmaffischer från olika decennier. Det finns många exempel i Filminstitutets bild-och affischarkiv.
- D. Reklamombudsmannen (RO) är en stiftelse som verkar för en hög etisk nivå i reklambranschen. Gå in på Reklamombudsmannens (RO) hemsida. Sök i beslutsdatabasen och se om du hittar exempel på reklam som "säljer grej med tjej"? I så fall, blev reklambilden fälld eller friad?
- E. Gör en bildanalys. Välj ut en tidskrift eller en kommersiell social kanal och undersök inlägg under förslagsvis en månads tid.
 - a. Vilken typ av tidning är det? Vilken är målgruppen?
 - b. Räkna antal bilder totalt sett.
 - c. Räkna antal bilder på kvinnor/tjejer.
 - d. Räkna antal bilder på män/killar.
 - e. Räkna antal bilder som blandar män och kvinnor.
 - f. Beskriv vad kvinnorna gör på bilderna.
 - g. Beskriv vad männen gör på bilderna.
 - h. Hur presenteras kvinnorna och männen? (subjekt/objekt – aktiv/passiv). Sammanfatta och ge exempel.
 - i. Vilka ideal och normer upplever du presenteras i tidningen – tex. kroppsideal, sexuell identitet, etnicitet, egenskaper, uttryck och känslor.
 - j. Vilka budskap/värderingar/uppmaningar förmedlas till målgruppen, tycker du?
 - k. Vilka intressen antas målgruppen för tidningen ha? Finns det en röd tråd? Vilken bild av kvinnor och män finns det - och i hur hög grad stämmer den med verkligheten?

Tips för fördjupning

- *Medier och genus, Mediekompass*. Färdig övning.
- *Könsnormer i bildspråket, Statens medieråd*. Fördjupningsmaterial.
- *Vanliga stereotypa mönster i bilder av män och kvinnor (jonkoping.se)* Där finns en användbar bildanalysmodell.
- *Ge plats (skelleftea.se)* Om bilder och könsnormer.
- *Alla är fotografer, YouTube/SVT*. Program med Henrik Schyffert och Johan Rheborg.
- *Genusfotografen* (Tomas Gunnarsson) hemisda finns mer inspirationsmaterial.
- *Fatta bilden, UR* Om bildanalys. Lärarhandledningen innehåller många uppgifter och övningar kring bilder och normer.
- *Fatta bildanalysen, UR*. Avsnitt 8
- [Genusvetenskapens pedagogik utvecklar inlevelseförmågan - Skolverket](#)
- *Normer i fokus: Normkritisk pedagogik* | UR Play
- *Normer, normmedvetenhet och normkritik*, Skolverket, del av en lärm modul
- *Genusvetenskapens pedagogik och didaktik*. Anna Lundberg & Ann Werner (red.). Göteborg: Nationella sekretariatet för genusforskning, 2012

Gy11, kopplingar till centralt innehåll

Historia

- Historiskt källmaterial som speglar människors roll i politiska konflikter, kulturella förändringar eller kvinnors och mäns försök att förändra sin egen eller andras situation. Olika perspektiv utifrån till exempel social bakgrund, etnicitet, generation, kön och sexualitet. (Hi 1)
- Kritisk granskning och tolkning och användning av olika slags källmaterial i digital och annan form (Hi 1a2)
- Hur individer och grupper använt historia i vardagsliv, samhällsliv och politik. Betydelsen av historia i formandet av identiteter, till exempel olika föreställningar om gemensamma kulturarv (Hi 1a2)
- Hur historia används inom olika kulturformer. Betydelsen av olika historiska teman inom olika genrer, till exempel film, litteratur och musik samt inom olika former av ungdomskultur. (Historia 2b – Kultur)

Samhällskunskap

- Grupper och individers identitet, relationer och sociala livsvillkor med utgångspunkt i att människor grupperas utifrån kategorier som skapar både gemenskap och utanförskap. (Sh1a1)

Naturkunskap (Kroppen, Bilden, Åldern)

- Samband mellan individens hälsa, dagliga vanor och livsstilar i samhället, till exempel i fråga om träning, kost, droger och konsumtion samt påverkan på miljön. (Na 1a2)
- Hur naturvetenskap kan användas som utgångspunkt vid kritisk granskning av budskap och normer i medierna. (Na 1a2)

Sociologi

- Skapandet av samhällen, kulturer, identiteter, sociala processer och socialisation.
- Sociala strukturer utifrån klass, genus, etnicitet, kultur och religion.
- Sociala normer och kategoriseringar av människor.
- Diskriminering, jämställdhet och likabehandling.

Svenska

- Centrala motiv, berättarteknik och vanliga stildrag i fiktivt berättande, till exempel i skönlitteratur och teater samt i film och andra medier.

Arbetsbladet är skapat av Anna Thorstensson i samarbete med UR och produktionsbolaget Munck.

Upphovsrätten till innehållet i det här arbetsbladet tillkommer UR, om inte något annat särskilt anges. Arbetsbladet får fritt kopieras, distribueras digitalt och visas i undervisningssammanhang. När arbetsbladet eller delar av innehållet används på olika sätt ska den ideella upphovsrätten iakttas.

Det här betyder att du som lärare i din undervisning bland annat får kopiera upp så många kopior du behöver av hela eller delar av arbetsbladet och dela ut till elever, tillhandahålla det digitalt till eleverna i en elevportal eller liknande, eller visa i en Powerpointpresentation. Viktigt att tänka på när du använder arbetsbladet, på olika sätt, är att det alltid ska gå att se vem eller vilka som har upphovsrätten. Om arbetsbladet kopieras upp i sin helhet så framgår det redan, men om det är så att du väljer att bara använda någon del behöver du skriva in anslutning till det du använder vem eller vilka det är (UR och/eller annat namn, som framgår i arbetsbladet).